

На даний момент представниками правоохоронних підрозділів України використовуються сучасні інформаційні технології, зокрема відеокomp'ютерна система «Katsumoto», що дозволяє проводити обчислення напрямку і швидкості руху досліджуваного об'єкту у двовірних декартових координатах (осі X та Y) шляхом завантаження у комп'ютер фотознімків, отриманих у результаті відеозйомки (на прикладі затримання правопорушника шляхом його переведення з положення ескорту до кидка з подальшим поваленням після проведення прийому вузла руки зверху) в різних режимах: on-line та in-line [2, с. 62].

На основі даних розкадрування система будує порівняльні графіки з яких отримується інформація про наступні параметри: швидкість виконання, а також амплітуда падіння затриманого під час виконання технічних дій поліцейського. Впровадження відеокomp'ютерної системи «Katsumoto» дозволяє значно полегшити працю викладачів спеціальної фізичної підготовки та скоротити терміни засвоєння курсантами заходів поліцейського примусу. Так, на базі Національної Академії Національної гвардії України в березні–грудні 2013 р. відбувався педагогічний експеримент, в якому брали участь двадцять курсантів-єдиноборців ХНУВС (м. Харків). Під час експерименту оцінювався вихідний рівень технічної підготовленості курсантів, розроблялась індивідуальна програма рухового удосконалення, був здійснений відеоаналіз за допомогою вищевказаної системи. Оцінка технічної майстерності курсантів проводилася на основі аналізу швидкості, якості та ефективності виконання технічних дій і дозволила виявити індивідуальні особливості їхньої техніки та визначити недоліки в ній. Таким чином, акцентоване комплексне застосування сучасних технічних засобів навчання в процесі вдосконалення технічної майстерності курсантів-єдиноборців дозволяє оптимізувати всі необхідні складові у різних екстремальних ситуаціях. Це також забезпечує статистично достовірне підвищення рівня результативності виступу на змаганнях різних рівнів.

Вважаємо, що подальша використання новітніх технічних засобів навчання, спрямованих на ефективне та якісне тренування спеціальної фізичної підготовленості в системі професійної підготовки МВС України дозволить суттєво підвищити рівень підготовленості майбутніх поліцейських до виконання завдань за призначенням.

Список бібліографічних посилань

1. Сергієнко В. В. Аналітичний огляд існуючих технічних засобів навчання та удосконалення техніки єдиноборств // Сучасні підходи до удосконалення спеціальної фізичної підготовки правоохоронців МВС України : зб. тез наук-метод. семінару, м. Харків, 23 листопада 2011 р. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2011. С. 79–82.

2. Хацаюк О. В. Застосування відеоаналізу біомеханічних рухів спортсменів-єдиноборців під час навчально-тренувального заняття з тайського боксу на етапі безпосередньої підготовки до змагань // Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств : зб. тез VIII міжнар. наук.-метод. конф. Вип. 8. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2014. С. 62–64.

Одержано 10.11.2017

УДК 347.122:007

Світлана Вадимівна ЯСЕЧКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4058-9959>

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ ОВС

Цивільне законодавство передбачає також умови, за настання яких особа звільняється від відповідальності, – це випадок та непереборна сила. О. С. Іоффе розумів під непереборною силою таке зовнішнє чи внутрішнє ставлення до події, яка характеризується шкідливою дією і надзвичайна за своїм характером, якій неможливо запобігти господарсько допустимими для особи засобами. Він об'єднував «випадок» та «непереборну силу» за ознакою відсутності вини правопорушника [1, с. 473].

Порушник прав є спеціальним учасником деліктних правовідносин і до нього застосовуються не положення конструкції генерального делікту, а спеціальні правила, в тому числі щодо звільнення від відповідальності. Разом із тим на загальнотеоретичному рівні хибно склалося хибне розуміння звільнення від цивільно-правової відповідальності за завдану шкоду через відсутність складу правопорушення. Так, О. В. Церковна вважає що «... підстави звільнення від відповідальності і підстави виключення відповідальності в цивільному праві можливо розмежовувати лише в договірних зобов'язаннях. Але в деліктах унаслідок того, що вони виконують важливу охоронну функцію, зумовлену вимогами дотримання законності та забезпечення надійності цивільних правовідносин, відшкодування шкоди і відповідальність практично збігаються і сам факт завдання шкоди вже є правопорушенням. А тому категорії «звільнення від відповідальності» і «виключення відповідальності» є фактично тотожними» [2, с. 4–5].

Із таким твердженням не можна погодитися через те, що не слід ототожнювати виконання деліктного зобов'язання та цивільно-правову відповідальність хоча б тому, що їх охоронна та відшкодувальна функція збігаються. Формальна логіка впевнює в тому, що коли немає підстав для притягнення до відповідальності, то не може бути й підстав звільнення від неї. Якщо шкода відшкодована добровільно, то не потрібне судове рішення про її примусове стягнення і притягнення до відповідальності. Це, очевидно, розуміє й сама О. В. Церковна, яка вказує, що підставами звільнення працівника міліції від відповідальності є загальні підстави, як і для всіх деліквентів, а, крім того, ще й додаткові, зумовлені специфікою діяльності працівників міліції [3, с. 13].

Слід розрізняти непритягнення до цивільно-правової відповідальності та звільнення від цивільно-правової відповідальності. Між ними є принципова різниця, яка полягає в тому що непритягнення до цивільно-правової відповідальності залежить від потерпілого. При цьому презюмується, що це є право потерпілого. Держава при зверненні до суду лише оцінює підстави для притягнення до відповідальності за порушення інформаційних прав і надає тому офіційну оцінку. Тут ми виходимо з того, що закон не допускає свавільного втручання в особисту сферу, а також передбачає підстави та порядок втручання в неї. Тому за суворого дотримання інформаційних прав відпадають підстави для притягнення до будь-якої відповідальності. У зв'язку з цим є досить показовим застосування шумової гранати в Криму при проведенні спецоперації із захоплення підозрюваного у викраденні людини, в результаті чого невинна людина залишилась інвалідом, і було завдано збитків житловому будинку. У принципі, таке втручання мало під собою правову основу – рішення про її проведення. Помилкова інформація, що стала підставою для проведення операції, – помилка державного органу, за яку він повинен відповідати.

Якщо силові операції спровоковані завідомо недостовірним повідомленням про вчинення злочину, переховування злочинців, загрозу життю та здоров'ю людей чи майну фізичних, юридичних осіб, державних органів, органів АРК чи місцевого самоврядування, то в разі завдання збитків та шкоди при їх проведенні відповідальність повинна настати для тих, хто передав неправдиве повідомлення. У правоохоронних органів недостатньо інформації, та часу для його перевірки, тому переведенням відповідальності на тих, хто поширив недостовірну інформацію, ми посилюємо превентивну та виховну функцію цивільного права. При цьому не має значення мотив поширення зазначеної інформації. Це пояснюється презумпцією правомірності дій працівників правоохоронних органів, якщо у встановленому порядку не буде доказано інше. Так, при затриманні кінцевою метою діяльності уповноваженої особи є не заподіяння шкоди, а привід людини в правоохоронні органи для проведення процесуальних дій з метою встановлення особи та достовірності отриманої про неї інформації. Правомірність дій службових осіб щодо затримання злочинців та допустимість заподіяння ними при цьому шкоди передбачена спеціальними законами відомчими наказами МВС України.

У підстав звільнення від цивільно-правової відповідальності здебільшого відсутній такий елемент складу цивільного правопорушення, як протиправність дій, що виключає притягнення до цивільно-правової відповідальності, а не, як помилково вказується в літературі, для звільнення від цивільно-правової відповідальності. Звільнення від відповідальності саме по собі свідчить: 1) про наявності підстав для притягнення; 2) одночасну наявність обставин, які законом визнані достатніми для звільнення від такої відповідальності. Тож про звільнення від відповідальності йдеться в тому разі, коли були підстави для притягнення до неї. У протилежному разі йдеться лише про підстави, які виключають притягнення до відповідальності.

Список бібліографічних посилань

1. Иоффе О. С. Обязательственное право. М. : Госюриздат, 1975. 880 с.
2. Церковна О. В. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2008. 20 с.
3. Монахов В. Н. Государственно-правовые вопросы информационного обслуживания граждан в СССР (конституционный аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. М., 1983. 226 с.

Одержано 10.11.2017

УДК 351.9+347.96

Валентина Петрівна ЯЦЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3195-3627>

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Реформування суспільства в умовах сьогодення спрямоване на пошук оптимальних шляхів побудови організаційної структури державних інституцій та їх діяльності. Безперечно, виконуючи вимоги закріплені в Конституції всі органи державного управління мають діяти на основі закону, забезпечувати відповідно до нього реалізацію прав та свобод людини і громадянина, суспільних інтересів, здійснювати управління в основних сферах суспільного життя.

Водночас, складність завдань, які вирішуються системою органів державного управління, суперечливість умов, в яких реалізуються ці завдання, обмеженість наданих ресурсів зумовлює, подекуди, критичне ставлення до законності. Тому у відповідності з процесом розпочатих перетворень та з метою досягнення поставлених завдань створюється і система контролю у сфері виконавчої влади. Серед існуючих видів контролю останній час особливо часто розповсюдженим і найбільш дієвим є громадський контроль. Він охоплює всі сфери суспільного життя в тому числі і діяльність органів національної поліції.

Крім того, його характерною відмінністю від будь-якого іншого виду контролю лежить у суб'єктно-об'єктній сфері і полягає в тому, що, по-перше, громадський контроль здійснюється саме громадськістю (організованою та неорганізованою), і, по-друге, що у процесі здійснення громадського контролю контролюється виконання саме соціальних завдань, безпосередньо пов'язаних із захистом і реалізацією прав і свобод громадян, задоволенням та узгодженням соціальних потреб та інтересів населення [1].

При цьому основною метою громадського контролю все ж є недопущення дій контрольованих суб'єктів за межами законності й правопорядку, попередити можливі відхилення від намічених цілей, а також інтересів суспільства та його суб'єктів, а у разі появи цих відхилень усунути їх негативні наслідки [2, с. 29]. При цьому формами громадського контролю можуть бути: 1) безпосередня участь громадськості у виборах, референдумах, громадських слуханнях, зборах; подання різного роду звернень; 2) проведення соціологічних досліджень шляхом опитування, анкетування; 3) ведення статистики.

Соціальне призначення громадського контролю, втім як і будь-якого іншого виду контролю, в тому, що він покликаний служити джерелом інформації про процеси, які відбуваються, умовою підтримки законності, порядку й організованості, охорони свободи і дотримання прав громадян. На сьогоднішній день, в більшості випадків, громадський контроль використовується як важливий засіб виявлення правильності поставлених завдань, міри пізнання об'єктивних законів суспільного розвитку. Слід відмітити, що і самі органи національної поліції зацікавлені в функціонуванні громадського контролю, оскільки він надає можливість визначити недоліки в роботі та є певним стимулом для їх усунення.

Водночас сьогодні ми можемо спостерігати непоодинокі випадки коли форми реалізації громадського контролю порушують як правові норми так і етичні. В першу чергу мова йде про недопустимі вилучення на адресу поліцейських, образи та приниження їх. В окремих